

RWS INFORMATIE

Uitvoeringsplan 2022 – 2028

Natura 2000-beheerplannen Doggersbank, Klaverbank en Friese Front

3 juni 2022

Colofon

Uitgegeven door Rijkswaterstaat Zee en Delta
Opstellers Projectteam Natura 2000 Noordzee-EEZ in samenwerking met ingenieursbureau Royal HaskoningDHV

Datum 3 juni 2022
Versie 3.1
Status CONCEPT

Inhoud

1	Inleiding 4
2	Uitvoering 6
2.1	Uitgangspunten 6
2.2	Verdeling verantwoordelijkheden uitvoering 6
2.3	Uitvoering, mid-term review en evaluatie 7
3	Monitoring 9
3.1	Uitgangspunten 9
3.2	Afspraken 9
3.3	Uitvoering en verantwoordelijkheden 10
4	Toezicht- en Handhaving 12
4.1	Uitgangspunten 12
4.2	Voorwaarden en maatregelen voor activiteiten Klaverbank en Doggersbank 14
4.3	Voorwaarden en maatregelen voor activiteiten Friese Front 16
4.4	Uitvoering en verantwoordelijkheden 20
5	Communicatie 21
5.1	Uitgangspunten 21
5.2	Afspraken 22
5.3	Uitvoering en verantwoordelijkheden 22
6	Middelen 23
6.1	Uitgangspunten 23
6.2	Algemeen 23
6.3	Monitoring 24
6.4	Toezicht en Handhaving 24
6.5	Communicatie 24

1 Inleiding

Op de Noordzee, in de Nederlandse Exclusieve Economische Zone (EEZ), liggen drie gebieden met grote natuurwaarde: de Doggersbank, de Klaverbank en het Friese Front. Om hier diersoorten en hun leefgebieden te beschermen, zijn de gebieden door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) aangewezen als Natura 2000-gebieden.

Als beheerder van de Noordzee heeft Rijkswaterstaat de taak om deze bescherming en het beheer vorm te geven. Daarbij wordt rekening gehouden met de verschillende economische belangen en gebruiken. Daarom is door Rijkswaterstaat voor elk van de drie gebieden een Natura 2000-beheerplan opgesteld, dat o.a. de voorwaarden beschrijft waaronder activiteiten mogelijk zijn in deze gebieden.

De looptijd van deze Natura 2000-beheerplannen bedraagt zes jaar. Gedurende de uitvoeringsperiode 2022-2028 van de EEZ beheerplannen dienen er verschillende activiteiten door verschillende partijen te worden ondernomen om adequaat natuurbeheer, gericht op de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en habitattypen, te bewerkstelligen. Deze activiteiten staan op hoofdlijnen beschreven in de Natura 2000-beheerplannen per gebied. Onder voorwaarde dat dit goed wordt onderbouwd, kan de geldigheid van het beheerplan eenmalig ongewijzigd worden verlengd met maximaal zes jaar.

De maatregelen en afspraken worden gespecificeerd in de uitvoeringsplannen voor toezicht en handhaving, monitoring, onderzoek, en communicatie. Dit overkoepelende uitvoeringsplan is bedoeld om voor betrokken partijen inzichtelijk te maken welke afspraken zijn gemaakt en hoe aan de samenwerking vorm wordt gegeven.

Het toezicht- en handhavingplan beschrijft de strategie en de inzet voor het houden van toezicht op de activiteiten en op de handhaving in de gebieden. In dit plan staan de afspraken van tussen de betrokken partijen beschreven en het wordt daarom gedurende de beheerplanperiode regelmatig geactualiseerd.

Het monitoringsplan beschrijft monitoring- en onderzoeksactiviteiten gericht op de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en habitattypen en de monitoring gericht op menselijk gebruik, voorwaarden en mitigerende maatregelen. Tegen het einde van de looptijd van het beheerplan volgt op basis van de monitoringsresultaten een evaluatie die informatie moet geven over de status van het Natura 2000-gebied en de te beschermen soorten en habitattypen. Op basis daarvan worden de voorwaarden en maatregelen voor de volgende beheerplanperiode bepaald. En vastgelegd in nieuwe beheerplannen.

Het communicatieplan beschrijft de strategie om de verschillende doelgroepen te informeren en uitleg te geven over de uitvoeringsmaatregelen die beschreven staan in de beheerplannen. Communicatie kan bijdragen aan de bekendheid van, draagvlak voor en acceptatie van de maatregelen uit de beheerplannen onder gebruikers. Dit met als doel dat de gebruikers zich aan de afspraken gaan houden.

Terwijl de Natura 2000-beheerplannen zelf voor een periode van 6 jaar worden vastgesteld, kunnen de uitvoeringsplannen op elk moment tijdens de beheerplanperiode worden geactualiseerd, zonder dat daarvoor een terinzagelegging verplicht is. Aanleidingen hiervoor kunnen zijn het verkrijgen van nieuwe inzichten uit het onderzoeksprogramma, gewijzigde werkafspraken m.b.t. de handhaving en evt. financiële wijzigingen.

Het doel is hierbij een soepele en efficiënte uitvoering van de maatregelen en afspraken, zoals geformuleerd in de Natura 2000-beheerplannen, zodat de instandhoudings- en verbeterdoelstellingen in de drie Natura 2000-gebieden op de EEZ kunnen worden gerealiseerd.

2 Uitvoering

2.1 Uitgangspunten

De uitvoering van het beheer van de N2000-gebieden Friese Front, Klaverbank en Doggersbank is primair de verantwoordelijkheid van de bevoegde gezagen. Dit zijn het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) als beleidsverantwoordelijke voor het natuurbeleid, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) als beleidsverantwoordelijke voor het integraal waterbeleid en Rijkswaterstaat als beheerder van de Noordzee. Het ministerie van Defensie is het bevoegd gezag voor het militaire oefengebied gelegen binnen het Friese Front.

In dit uitvoeringsplan staat beschreven welke afspraken de bevoegde gezagen hebben gemaakt.

2.2 Verdeling verantwoordelijkheden uitvoering

Voor de verdeling van de verantwoordelijkheden voor de uitvoering van de in het beheerplan genoemde maatregelen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Rijkswaterstaat is als voortouwnemer verantwoordelijk voor de totstandkoming van de Natura 2000-beheerplannen en de algehele regie en coördinatie op de uitvoering hiervan.
- Communicatie is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de bevoegde gezagen. De regie hierop ligt bij de voortouwnemer, Rijkswaterstaat.
- (Mitigerende) maatregelen moeten in principe worden genomen door de gebruiker, wiens activiteiten potentieel significant negatieve effecten veroorzaakt. De eindverantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de instantie die de beleidsverantwoordelijkheid draagt voor het betreffende gebruik.
- De bevoegde gezagen zijn verantwoordelijk voor de monitoring in de N2000-gebieden, passend bij de eigen beleidstaak. Wanneer het nodig is om activiteiten te monitoren, dan ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering daarvan bij het bevoegd gezag dat verantwoordelijk is voor de vergunningverlening van desbetreffende activiteit, tenzij hierover andere specifieke afspraken zijn gemaakt.
- Het ministerie van LNV en het ministerie van IenW/Rijkswaterstaat zijn verantwoordelijk voor toezicht en handhaving, afhankelijk van het type gebruik.
- De Kustwacht is een belangrijke handhavende partij op zee; de beleidsmatige aansturing van de Kustwacht ligt bij de Permanente Kontaktgroep Handhaving Noordzee (PKHN) onder voorzitterschap van het Openbaar Ministerie.
- Toezicht en handhaving van de visserijmaatregelen (dit valt buiten dit beheerplan) valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van LNV. De handhaving voor visserij en natuur wordt uitgevoerd door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).
- De operationele uitvoeringsaspecten van het beheerplan liggen ook bij vertegenwoordigers vanuit LNV, Defensie, Kustwacht en NVWA. De operationele uitvoering van de diverse beheerplannen wordt zoveel als mogelijk centraal gecoördineerd.
- De evaluatie van de beheerplannen wordt uitgevoerd door de voortouwnemer Rijkswaterstaat in samenwerking met de bevoegd gezagen, en andere betrokken partijen.

Tabel 1 geeft een samenvatting van de verdeling van de verantwoordelijkheden en betrokken partijen voor monitoring, toezicht en handhaving en communicatie.

Tabel 1: Samenvatting van verdeling van rollen voor beheer van DB/KB/FF. (V) voortouwnemer of hoofdverantwoordelijke en (B) betrokken partij of mede-verantwoordelijk. Details zijn opgenomen in hoofdstuk 3 Afspraken.

Onderdeel	RWS	LNV	Defensie	Kustwacht	NVWA	Comments
Monitoring van instandhoudingsdoelstellingen	V	V				RWS en LNV zijn verantwoordelijk voor het bepalen van de informatiebehoefte, uitvoering van monitoring, verwerking en beoordeling van gegevens en de ecologische evaluatie.
Monitoring van activiteiten en mitigerende maatregelen	V	V	B	B	B	RWS en LNV zijn gedeeld verantwoordelijk voor de monitoring van activiteiten en maatregelen. Zie 3.1 voor toelichting.
Aanvullend onderzoek en kennisleemtes	V	V				De exacte verdeling wordt nader bepaald
Communicatiemiddelen	V	B	B			Communicatie is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de bevoegde gezagen. De regie hierover ligt bij de voortouwnemer RWS.
Toezicht en handhaving van vaarbewegingen	V			B	B	RWS is bevoegd gezag in het kader van de Waterwet en daarmee ook verantwoordelijk voor de toezicht en handhaving van scheepvaart
Toezicht en handhaving van visserij		V		B	B	LNV is verantwoordelijk voor toezicht en handhaving van instandhoudingsmaatregelen. Kustwacht en NVWA voeren in opdracht van LNV en andere ministeries de benodigde handhavingstaken uit.
Toezicht en handhaving van overige activiteiten en vergunde activiteiten	V	V		B	B	LNV als bevoegd gezag is verantwoordelijk voor een adequate opzet en uitvoering van vergunningverlening en bijbehorende toezicht en handhaving in het kader van de vogel- en habitatrictlijn
Algehele coördinatie en evaluatie beheerplan	V	B	B	B	B	RWS is verantwoordelijk voor de organisatie van de samenwerking en afstemming tijdens de uitvoering en het vervolg (i.e. evaluatie).

* RWS voert de taken uit namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)

2.3 Uitvoering, mid-term review en evaluatie

Het aantal betrokken partijen en hun activiteiten in de gebieden Doggersbank, Klaverbank en Friese Front is overzichtelijk, al zijn de economische belangen per

activiteit (scheepvaart, mijnbouw, windenergie, visserij) wel erg groot. De uitvoeringsorganisatie is daarom relatief eenvoudig, omdat deze gebieden een beperkt aantal gebruiksfuncties en instandhoudingsdoelstellingen hebben. Daarentegen is het uitvoeren van monitoring, onderzoek, toezicht en handhaving ingewikkeld vanwege de grootte van de gebieden en de afgelegen ligging van de Natura 2000-gebieden.

Mede daarom vindt in 2026 een mid-term review plaats om de voortgang en status van de in de beheerplannen gemaakte afspraken te beoordelen. De eerste monitoringsresultaten en nieuwe inzichten kunnen worden gebruikt bij het actualiseren van de uitvoeringsdocumenten.

Tegen het einde van de looptijd van de beheerplannen volgt op basis van de monitoring een integrale evaluatie, die informatie moet geven voor de volgende beheerplannen. De beheerplannen worden door de voortouwnemer Rijkswaterstaat en het bevoegd gezag, het ministerie van LNV, samen met de andere betrokken partijen geëvalueerd.

De evaluatie vormt de basis voor de volgende beheerplannen, waarin nieuwe maatregelen kunnen worden opgenomen en bestaande maatregelen kunnen worden aangepast of aangescherpt. Dit gebeurt op basis van onder andere de bevindingen uit de evaluatie van de uitgevoerde monitoring. De evaluatie van de beheerplannen wordt voorbereid in 2026-2027 zodat de uitkomsten van de evaluatie beschikbaar zijn voor het einde van de looptijd van de beheerplannen.

3 Monitoring

3.1 Uitgangspunten

Monitoring is nodig om te kunnen bepalen of en in welke mate de in de beheerplannen opgenomen maatregelen worden uitgevoerd en in welke mate het geheel van maatregelen bijdraagt aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit.

Voor het bevoegd gezag is monitoring in Natura 2000-gebieden van belang om een vinger aan de pols te houden ten aanzien van de ontwikkeling van activiteiten en het realiseren van de doelstellingen. Monitoringsgegevens in Natura 2000-gebieden zijn ook van belang voor de landelijke rapportage van het ministerie van LNV aan de Europese Commissie. Daarnaast vormen ze een belangrijke basis in vergunningverlening en zijn ze van cruciaal belang voor het uitvoeren van de beheertaken.

Monitoring ten behoeve van het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen is een gedeelde verantwoordelijkheid van het ministerie van LN Ven Rijkswaterstaat (gedelegeerd door het ministerie van IenW). Monitoringsactiviteiten kunnen verdeeld worden in:

- monitoring gericht op instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en habitattypen (statusmonitoring);
- monitoring gericht op de (effecten van) menselijke activiteiten in en om Natura 2000-gebieden en mitigerende maatregelen van deze activiteiten;
- aanvullend onderzoek en/of monitoring voor het wegnemen van kennisleemtes.

Het uitgangspunt voor de monitoring van de instandhoudingsdoelstellingen is om zoveel mogelijk gebruik te maken van de bestaande meetnetten en om aan te sluiten bij andere richtlijnen en/of afspraken. De informatiebehoefte van de Natura 2000-gebieden op zee overlapt grotendeels met die van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM). Het recentelijk geactualiseerde KRM-monitoringsplan is dan ook de basis voor de uitwerking van het monitoringsplan voor de drie Natura 2000-gebieden in de Exclusieve Economische Zone (EEZ).

3.2 Afspraken

In het monitoringsplan is een uitgebreide toelichting opgenomen van de bovenstaande uitgangspunten. Ook voor dit monitoringsplan geldt dat het gedurende de planperiode kan worden aangepast, zonder ter inzage te hoeven worden gelegd. Hieronder staan de belangrijkste afspraken:

1. Bovenop bestaande monitoringmeetnetten en lopende onderzoeken is er in eerste instantie geen extra monitoring voorzien in het kader van de beheerplannen. Tijdens de loop van de beheerplannen wordt beoordeeld of de beschikbare informatie uit de bestaande meetnetten voldoende inzicht geven om aan de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen toetsen. Daarnaast wordt verder onderzocht hoe onderzoek naar kennisleemtes vormgegeven kan worden (zoals onderzoek naar de effecten van golfwerkingen en stroming op de ecologie en morfologie van de aangewezen habitattypen). Tenslotte worden er voor een aantal onderwerpen aanvullende analyses/bureaustudies uitgevoerd op basis van beschikbare en bestaande meetgegevens (zoals een studie naar het broedsucces van zeekoeten in het Verenigd Koninkrijk).

2. Monitoring van menselijke activiteiten en mitigerende maatregelen ten behoeve van de beheerplannen is gericht op vrijgestelde vergunningplichtige activiteiten (categorie 2) en niet-vergunningplichtige activiteiten waarvoor wel mitigatie vereist is (categorie 4). Ook kunnen er monitoringsverplichtingen zijn of worden opgelegd (door het bevoegd gezag, in dit geval het ministerie van LNV) als onderdeel van afgegeven of af te geven Wnb-vergunningen (categorie 3 activiteiten). Omdat deze monitoring- en rapportageverplichting bij de vergunninghouder ligt, valt deze monitoring niet onder de beheerplannen, maar is wel van belang om mee te nemen bij de evaluatie van de beheerplanperiode. Bij het bevoegd gezag (in dit geval LNV) worden de resultaten van deze monitoring opgevraagd.
3. Ten aanzien van beroepsvisserij zijn de activiteiten vergunningplichtig in het kader van het Gemeenschappelijk Visserij Beleid (GVB). Voor een aantal vormen van visserij kunnen significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet worden uitgesloten en zijn er op internationaal niveau afspraken gemaakt over maatregelen. Deze maatregelen worden in Nederland door het ministerie van LNV geïmplementeerd. De monitoring van deze activiteit valt dus ook onder de verantwoordelijkheid van LNV en maakt geen onderdeel uit van het Natura 2000-beheerplan. Evenals de Wnb-vergunningplichtige activiteiten is het wel van belang dat de resultaten van de visserijmonitoring worden betrokken in de evaluatie van de beheerplanperiode. Bij het bevoegd gezag (in dit geval LNV) worden de resultaten van deze monitoring opgevraagd.
4. Uitgangspunt voor monitoring van activiteiten en mitigerende maatregelen is zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande richtlijnen en/of afspraken. Voor militaire activiteiten, onderhoud van kabels en leidingen, beroepsscheepvaart, monitoring en onderzoek en rampenbestrijding en incidentenaanpak is het wel noodzakelijk dat deze gegevens jaarlijks gerapporteerd worden aan het bevoegd gezag (LNV) en Rijkswaterstaat. Daarbij worden aanvullend AIS (Automatic Identification System) data uitgelezen om beter inzicht te krijgen in het aantal activiteit-gerelateerde scheepvaartbewegingen.
5. Er is ook een aantal kennisleemtes geïdentificeerd in de beheerplannen voor de aangewezen habitattypen en soorten en het gebiedsgebruik. Voor een complete lijst van de kennisleemtes en de aanpak hiervan wordt verwezen naar het monitoringsplan. Met betrekking tot de kennisleemtes met prioriteit 1 moet het vullen van deze kennisleemtes nog in deze beheerplanperiode worden opgepakt voor nader onderzoek om in de volgende beheerplanperiode tot beter onderbouwde uitspraken te kunnen komen over het doelbereik van de instandhoudingsdoelstellingen.
6. Voor de andere kennisleemtes met een lagere prioriteit dient een afweging gemaakt te worden, ook in relatie tot de financiële consequenties. Dit wordt nog nader uitgewerkt tijdens het eerste loopjaar van de beheerplannen.
7. Voor de onderwerpen waarvan besloten is om die in het kader van de beheerplannen te onderzoeken, wordt een apart onderzoeksplan opgesteld in het eerste jaar na vaststelling van de beheerplannen.

3.3 Uitvoering en verantwoordelijkheden

Rijkswaterstaat is als voortouwnemer verantwoordelijk voor de totstandkoming van een Natura 2000-beheerplan per gebied en daarmee ook van de totstandkoming van het monitoringsplan. De uitvoering van de monitoring als de beoordeling en de evaluatie ervan, is deels ook bij anderen belegd.

De uitvoering van de Natura 2000-monitoring valt deels onder het programma MWTL¹ (het overkoepelend meetnet van RWS) en de WOT (Wettelijke Onderzoekstaak, in opdracht van het ministerie van LNV). De monitoring van de instandhoudingsdoelstellingen wordt voor een belangrijk deel gebruik gemaakt van de KRM-monitoring en dus zijn de verantwoordelijkheden voor inwinning, opslag en ontsluiting van data voor dat deel hetzelfde als bij de KRM.

In principe ligt de verantwoordelijkheid voor het bepalen van de informatiebehoefte, voor de verwerking van gegevens en voor de beoordeling en evaluatie van het beheerplan bij voortouwnemer en betrokken partijen. In dit geval zijn dit echter dezelfde partijen: RWS en het ministerie van LNV. Het Informatiehuis Marien is verantwoordelijk voor het ontsluiten van de data.

Voor de monitoring van activiteiten en mitigerende maatregelen zijn de verantwoordelijkheden als volgt verdeeld:

- Registratie of monitoring van activiteiten wordt uitgevoerd door de betreffende beheerder/gebruiker, in dit geval RWS.
- Indien een activiteit niet direct valt onder beheer of vergunde activiteiten waarbij monitoring/registratie is geregeld en waarbij er ook geen andere afspraken met gebruikers zijn over monitoring, dan is LNV als bevoegd gezag (verantwoordelijk voor vergunningverlening Wnb) en/of Rijkswaterstaat (verantwoordelijk voor vergunningverlening Waterwet) verantwoordelijk voor de monitoring.
- Monitoring van drukfactoren is onder andere opgenomen in het KRM-monitoringsplan. RWS monitort in het kader van de KRM onderwatergeluid, zwerfvuil en waterkwaliteit. LNV is verantwoordelijk voor de monitoring van de zeeoet en van bijvangsten van bruinvis, gewone en grijze zeehond.
- Rijkswaterstaat zorgt voor het samenvoegen van de monitoringsinformatie van de verschillende gebruikers per activiteit.

---

¹ *Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands*

4 Toezicht- en Handhaving

4.1 Uitgangspunten

Voor de uitvoering van toezicht en handhaving in de drie gebieden is een aantal strategische uitgangspunten geformuleerd die hieronder staan beschreven.

1. Voor een goede handhaving is de registratie van gebeurtenissen, incidenten en overtredingen van groot belang. Dit geeft inzicht in de mate van naleving van de wet- en regelgeving. Handhavingsgegevens stellen het bevoegd gezag in staat om steeds beter de inzet van toezicht en handhaving te plannen, naar aard, tijd en plaats.
2. Het bevoegd gezag (LNV) levert jaarlijks een beknopte rapportage over de vergunningverlening en handhaving aan. Rijkswaterstaat benadert het bevoegd gezag hier actief over om over bepaalde activiteiten af te stemmen of accenten in de handhaving te leggen. In het kader van de uitvoering van het beheerplan vraagt Rijkswaterstaat jaarlijks aan het bevoegd gezag om de bevindingen (over gebiedsgebruik, vergunningverlening en toezicht en handhaving rondom o.a. explosievenruiming, vaarbewegingen en beheer en onderhoud aan kabels en leidingen) te rapporteren. Ook wordt er tussen deze partijen gesproken over nieuwe projecten en ontwikkelingen in en rondom de gebieden. Met de informatie over de afgegeven vergunningen en de inspanningen gericht op naleving (zowel toezicht, handhaving als sanctionering), het aantal en type overtredingen en de wijze van afhandeling kan worden bepaald welke aanvullende inspanningen moeten worden verricht.
3. Rond het vierde jaar van de uitvoering van de beheerplannen (2026) wordt een mid-term review opgesteld om de voortgang van het beheer en de voorlopige resultaten voor de instandhoudingsdoelstellingen in beeld te brengen. Deze worden op bestuurlijk niveau besproken voor eventuele bijsturing. De informatie over vergunningverlening en handhaving is hiervoor een belangrijke bron. Rijkswaterstaat benadert actief het bevoegd gezag hierover.
4. Rijkswaterstaat en het bevoegd gezag informeren elkaar over en weer als er zich opmerkelijke zaken voordoen of als omstandigheden in de vergunningverlening en/of handhaving (lijken te) wijzigen die mogelijk leiden tot (significante) effecten op instandhoudingsdoelen.
5. Rijkswaterstaat laat zich periodiek (halfjaarlijks) informeren over de ontwikkelingen op het gebied van handhaving in andere Natura-2000 gebieden, mede in relatie tot het jaarlijkse handhavingsplan voor de Noordzee (NVWA/Kustwacht). Als blijkt dat er consequenties zijn voor de handhaving in de Natura 2000-gebieden Doggersbank, Klaverbank en Friese Front, dan wordt dit met het bevoegd gezag afgestemd.
6. Rijkswaterstaat is bevoegd gezag o.b.v. de Waterwet, en is beheerder op de Noordzee en heeft daarmee de taak om de activiteiten op de Noordzee te monitoren en vast te leggen. Rijkswaterstaat stelt een monitoring- en onderzoeksprogramma op, specifiek gericht op de doelen voor dit Natura 2000-gebied. Rijkswaterstaat zal aan betrokken partijen vragen om t.b.v. dit programma gegevens aan te leveren in de vorm van jaarlijkse rapportages. Rijkswaterstaat zal ook van eigen beheertaken rapportages laten maken.
7. De afdeling handhaving van Rijkswaterstaat is bij geconstateerde overtredingen bevoegd om op te treden met bestuurlijke, bestuursrechtelijke en

- strafrechtelijke (sanctie) middelen. Geconstateerde overtredingen, maar ook incidenten en calamiteiten in het Natura 2000-gebied worden jaarlijks gerapporteerd.
8. Rijkswaterstaat zal voor de normale bedrijfsvoering mijnbouw monitoren hoeveel vaarbewegingen plaatsvinden in het Natura 2000-gebied Klaverbank. Samen met de Kustwacht zal periodiek geanalyseerd worden hoeveel oliecontaminaties zijn waargenomen.
  9. In overleg met LNV zal Rijkswaterstaat periodiek analyseren hoeveel onderhoud aan kabels en leidingen heeft plaatsgevonden in het Natura 2000-gebied Klaverbank en hoe men met de voorwaarden is omgegaan.
  10. Door Rijkswaterstaat zal periodiek geanalyseerd worden hoeveel onderzoek en monitoring hebben plaatsgevonden in het Natura 2000-gebied Klaverbank.
  11. Door het uitvoeren van jaarlijkse netwerkevaluaties van verkeersstromen op de Noordzee door Rijkswaterstaat, wordt de intensiteit van het scheepvaartverkeer en het vaargedrag gemonitord en kunnen richtlijnen, maatregelen en bijbehorende (communicatie)strategieën worden aangepast.
  12. De Kustwacht deelt informatie over activiteiten die plaatsvinden in de Natura 2000-gebieden Doggersbank, Klaverbank en Friese Front in de vorm van jaarlijkse rapportages. Dit ten behoeve van het monitoring- en onderzoeksprogramma behorend bij het beheerplan.
  13. Voor het Handhavingsplan 2023 van de Kustwacht wordt onderzocht of de doelstelling voor natuurbescherming uitgebreid kan worden met soorten- of habitatbescherming.
  14. Niet altijd wordt Rijkswaterstaat geïnformeerd of geconsulteerd wanneer LNV Wnb-vergunningen verleent. Omgekeerd ontbreekt bij Rijkswaterstaat Zee en Delta een eerste aanspreekpunt voor LNV als toetsing aan een beheerplan aan de orde is. Er is behoefte aan een procedure hoe bevoegde gezagen elkaar informeren. Deze procedure wordt gedurende de looptijd van het beheerplan ingericht of verbeterd.
  15. In overleg met Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) (ministerie van IenW) zal onderzocht worden of inspecties van de tankinhoud van schepen (om lozingen te kunnen constateren) die door de Natura 2000-gebieden Doggersbank, Klaverbank en Friese Front varen en vervolgens een Nederlandse haven aandoen, uitgevoerd kunnen worden. Alle lozingen en tankinhouden worden reeds in een logboek bijgehouden en dienen aan de International Convention for the Prevention of Pollution from Ships (MARPOL)² -regels te voldoen.
  16. RWS bespreekt in overleg met het ministerie van LNV of het mogelijk is om data die worden gegenereerd door externe partijen, naar aanleiding van een vergunningsaanvraag of bij een verlenging van een vergunning, openbaar gemaakt kunnen worden. Deze data zullen dan gebruikt kunnen worden om meer gebiedskennis te verkrijgen, als onderdeel van het onderzoeks- en monitoringsprogramma.
  17. Het ministerie van Defensie houdt bij het uitvoeren van haar taken rekening met de te beschermen soorten in de Natura 2000 gebieden. Voor het ruimen van o.a. explosieven en het gebruik van sonar zijn maatregelen en voorwaarden opgenomen in de Toezicht- en Handhavingsplannen. In de relevante Defensievoorschriften zal dit worden geborgd.
  18. Het ministerie van Defensie stelt jaarlijkse rapportages op over de activiteiten die hebben plaatsgevonden en deelt deze met LNV en RWS.

² MARPOL is het belangrijkste internationale verdrag ter voorkoming van verontreiniging van het mariene milieu door schepen door operationele of accidentele oorzaken.

19. De voorwaarden, richtlijnen en (mitigerende) maatregelen richten zich op het genereren van zoveel mogelijk rust in het natuurgebied om verdere achteruitgang van instandhoudingsdoelstellingen te voorkomen. Daarom zijn voor het scheepvaartverkeer buiten de scheepvaartroutes richtlijnen geformuleerd om zoveel mogelijk bewustzijn te creëren voor de status van de Natura 2000-gebieden Doggersbank, Klaverbank en Friese Front en om mogelijke verstoringen zo veel mogelijk te beperken. Bekendheid met deze richtlijnen en welk doel hiermee wordt gediend, zal bijdragen tot een breder begrip en draagvlak bij gebruikers van het gebied en daardoor de naleving van de regels bevorderen. De bevoegde gezagen zullen de communicatie initiëren en aan alle betrokken partijen vragen of en hoe ze kunnen helpen bij het verkrijgen van draagvlak. Gedacht wordt aan de inzet van communicatiemiddelen, zoals folders, informatie op websites etc. Hier is meer over beschreven in het communicatieplan.

4.2 Voorwaarden en maatregelen voor activiteiten Klaverbank en Doggersbank

In dit hoofdstuk zijn de specifieke afspraken die gemaakt zijn in het toezicht- en handavingsplan voor Doggersbank en Klaverbank samengevat.

1. Voor alle activiteiten zijn er algemene richtlijnen voor de scheepvaart in het Natura 2000-gebied:
  - a. Schepen worden geïnformeerd over de aanwezigheid van zeezoogdieren in het gebied en hoe deze te herkennen.
  - b. De bestaande scheepvaartroutes worden zo veel mogelijk gebruikt. Op varen buiten de scheepvaartroutes wordt niet gehandhaafd.
  - c. Geadviseerd wordt om verstoring van zeezoogdieren te voorkomen door het aantal scheepvaartbewegingen binnen het Natura 2000-gebied zo veel mogelijk te minimaliseren.
  - d. Er wordt dringend geadviseerd om in het geheel geen lozingen (ook geen toegestane lozingen) vanaf schepen uit te voeren binnen dit Natura 2000-gebied.
  - e. Door het uitvoeren van jaarlijkse netwerkevaluaties van verkeersstromen op de Noordzee wordt de intensiteit van het scheepvaartverkeer en het vaargedrag gemonitord en kunnen richtlijnen, maatregelen en bijbehorende (communicatie)strategieën worden aanpast.
  - f. Ook toegestane lozingen en afval vanaf schepen kunnen schadelijke effecten hebben op zeezoogdieren. Partijen worden geïnformeerd over het gevolg hiervan.
  - g. Ten slotte zal worden verkend of de Doggersbank/Klaverbank vanwege hun specifieke ecologische kwetsbaarheid in aanmerking kunnen komen voor gedeeltelijke aanwijzing als 'Particularly Sensitive Sea Area'.
2. De richtlijnen voor scheepvaart zijn niet afdwingbaar. Ze dienen als advies om de verstoring zo veel mogelijk te beperken. Gedurende de uitvoering van het beheerplan worden nader onderzoek en monitoring uitgevoerd om te bepalen welke maatregelen nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te behalen.
3. Afspraken normale bedrijfsvoering van mijnbouw:
  - a. Rijkswaterstaat zal voor de normale bedrijfsvoering van mijnbouw monitoren hoeveel vaarbewegingen in relatie tot deze activiteit plaatsvinden in de Natura 2000-gebieden Doggersbank/Klaverbank.

- b. Samen met de Kustwacht zal periodiek geanalyseerd worden hoeveel olieverontreinigingen zijn waargenomen.
4. Afspraken met Defensie over sonar:
- a. Lodingen voor het opsporen van mijnen en historische munitie dienen te worden uitgevoerd met een echobeam sounder of sidescan sonar of andere apparatuur waarbij de frequentie > 200 kHz is. Wanneer de gebruikte apparatuur een lagere frequentie heeft zijn effecten niet uit te sluiten en is de activiteit alsnog vergunningplichtig.
  - b. Het is nog onduidelijk in hoeverre zeezoogdieren gevoelig zijn voor sonar in de frequentieband <10kHz (dit wordt gebruikt voor het opsporen van onderzeeboten); het zou immers kunnen leiden tot verstoring en gehoorschade. Defensie zal daarom deze systemen uitsluitend in Natura 2000-gebieden gebruiken uit operationele noodzaak. In de relevante Defensievoorschriften zal worden geborgd dat routinematige oefeningen en testen niet in de Natura 2000-gebieden Doggersbank/Klaverbank zullen plaatsvinden en zal tevens een veilige afstand tot het gebied in acht genomen worden.
  - c. Het gebruik van laag- en midfrequentie sonar wordt gerapporteerd aan Rijkswaterstaat en opgenomen in het(openbare) ICES Impulsive Noise Register.
5. Afspraken met Defensie over het ruimen van explosieven:
- a. Het ruimen van explosieven vindt zo mogelijk buiten de Natura 2000-gebieden plaats.
  - b. Indien het niet mogelijk is dat een explosief wordt verplaatst en het vanwege veiligheidsrisico's toch in het gebied geruimd moet worden, dan zal dat zoveel mogelijk plaatsvinden buiten de gevoelige periodes van zeezoogdieren en zal Defensie (in overleg met en na verkrijgen van toestemming van de Kustwacht) met Rijkswaterstaat afstemmen of en op welke voorwaarden dat gebeurt.
  - c. Bij het vernietigen van explosieven moeten mitigerende maatregelen worden genomen om het effect van onderwaterexplosies op zeezoogdieren zoveel mogelijk te beperken.
  - d. In het kader van de monitoring van onderwatergeluid worden door Rijkswaterstaat de ruiming en jaarlijks opgenomen in het (openbare) ICES Impulsive Noise Register.
  - e. In overleg met alle betrokken partijen zal periodiek geanalyseerd worden hoeveel explosieven er in de Natura 2000-gebied Doggersbank/Klaverbank zijn aangetroffen en hoe men hiermee is omgegaan. Hieruit zal blijken of en zo ja welke maatregelen mogelijk zijn om zeezoogdieren verder te beschermen.
6. Afspraken over het onderhoud van kabels en leidingen
- a. Het bedrijf dient het vrij liggen van een leiding, waarbij sprake is van het niet meer voldoen aan de dekkingseisen, te melden bij het bevoegd gezag Wnb (het ministerie van LNV), het bevoegd gezag Waterwet (Rijkswaterstaat) en de Kustwacht. Tevens dient het bedrijf een uitvoeringsplan in te dienen bij Rijkswaterstaat ter instemming. In dit plan dient in ieder geval te worden aangegeven: de locatie (op kaart), de contactpersoon, de omvang van de 'reparatie' in lengte en/of hoeveelheid en eventueel aanwezige natuurwaarden.
  - b. Voorafgaand aan het onderhoud wordt de locatie geïnspecteerd op aanwezigheid van het habitatype H1170. Dit wordt gedaan door het nemen

van monsters volgens de algemeen gangbare monitoringstechnieken van bodemleven.

- c. Wanneer er op de locatie habitatype H1170 voorkomt dient verstoring van de bodem zoveel mogelijk voorkomen te worden.
  - d. De kabel of leiding moet worden afgedekt met bodemmateriaal dat sterk lijkt op het materiaal dat zich op de locatie bevindt (korrelgrootte, samenstelling). Bij afwijking dient dit te worden gemotiveerd (bijvoorbeeld om civiel-technische reden) in het uitvoeringsplan, met een beoordeling van de effecten.
  - e. Na afloop van de 'reparatie' dienen een melding en een korte evaluatie toegezonden te worden aan het bevoegd gezag Wnb (het ministerie van LNV) en aan Rijkswaterstaat als beheerder van het gebied.
  - f. Voor kabels en leidingen die zijn geplaatst zonder een Wnb-vergunning gelden de voorwaarden zoals beschreven in de "Handreiking beheer en onderhoud (aanpak stikstof)" (Ministerie van LNV/RWS, 2019).
7. Afspraken over regulier onderzoek en monitoring
- a. Voordat gestart wordt met een nieuw onderzoek, dient contact te worden opgenomen met het bevoegd gezag op grond van de Wnb (het ministerie van LNV) en de Kustwacht om vast te laten stellen of de activiteit onder reguliere monitoring en onderzoek valt of onder projectmatige monitoring en onderzoek. Projectmatige monitoring en onderzoek is vergunningplichtig.
  - b. Er mag geen afval en dergelijke worden achtergelaten in het gebied. Onderzoeksmaterialen dienen na afloop van het onderzoek weer verwijderd te worden. Bij het onderzoek worden geen materialen gebruikt die een verontreinigend effect hebben op de omgeving.
  - c. Echosurveys worden uitgevoerd met een multibeam echosounder en/of sidescan sonar met een frequentie van >200 kHz om effecten op zeehonden en bruinvissen te beperken.

4.3 Voorwaarden en maatregelen voor activiteiten Friese Front

In dit hoofdstuk zijn de specifieke afspraken die gemaakt zijn in het Toezicht- en Handhavingsplan voor het Natura2000 gebied Friese Front samengevat.

1. In de periode juli t/m oktober gelden de volgende algemene richtlijnen voor scheepvaart in het Natura 2000-gebied Friese Front:
  - a. Voor alle niet-routegebonden scheepvaart geldt dat in de periode juli t/m oktober wordt geadviseerd om uitsluitend gebruik te maken van de scheepvaartroutes en buiten de scheepvaartroutes het aantal scheepvaartbewegingen binnen het Friese Front zo veel mogelijk te minimaliseren door om het gebied heen te varen;
  - b. Indien dit niet mogelijk is, wordt dringend geadviseerd om het Friese Front zo kort mogelijk te doorkruisen en om waargenomen groepen zeezoeten te vermijden door er omheen te varen;
  - c. Voor alle categorieën van scheepvaart geldt dat in de gevoelige periode juli t/m oktober dringend wordt geadviseerd geen lozingen (ook geen toegestane lozingen) vanaf schepen uit te voeren binnen het Friese Front.
  - d. De richtlijnen voor scheepvaart zijn niet afdwingbaar. Ze dienen als advies om de verstoring van de zeezoet zo veel mogelijk te beperken.
2. Aanvullend op de algemene richtlijn voor scheepvaart in het Friese Front worden schepen in de periode juli t/m oktober geïnformeerd over de aanwezigheid van

zeekoeten op het Friese Front en hoe deze te herkennen en het gevolg van (kleine) verontreinigingen op deze soort.

3. Bij het signaleren van een verontreiniging in of in de buurt van het Friese Front, die niet in aanmerking komt om opgeruimd te worden volgens de huidige protocollen, zal in de periode juli t/m oktober, in het belang van de zeekoet, een aanvullende analyse door de Kustwacht uitgevoerd worden om te bepalen hoe om te gaan met de verontreiniging. Uit deze analyse zal blijken of en zo ja welke maatregelen mogelijk zijn om de zeekoet te beschermen.
4. Er wordt jaarlijks een netwerkevaluatie van verkeersstromen op de Noordzee uitgevoerd waarin de intensiteit van het scheepvaartverkeer en het vaargedrag wordt gemonitord. Op basis van deze netwerkevaluatie kunnen richtlijnen, maatregelen en bijbehorende (communicatie)strategieën worden aanpast.
5. Voor het Friese Front wordt in de eerste beheerplanperiode (2022-2027) verkend of het vanwege zijn specifieke ecologische kwetsbaarheid in aanmerking kan komen voor gedeeltelijke aanwijzing als 'Particularly Sensitive Sea Area'.
6. De aankomende beheerplanperiode wordt gebruikt voor nader onderzoek en monitoring om te bepalen welke maatregelen nodig zijn om de instandhoudingsdoelstelling te behalen. Onderzocht wordt wat de significante effecten van de vaarsnelheid van schepen zijn op de zeekoet. Ook wordt uitgezocht in hoeverre informatie over het Friese Front, met bijbehorende maatregelen, in de digitale zeekaarten kan worden opgenomen.
7. Afspraken met RWS en Kustwacht over markeringen, vaarbewegingen en verontreinigingen:
  - a. In overleg met de markeringsdienst van RWS zal periodiek geanalyseerd worden hoeveel onderhoud aan markeringen heeft plaatsgevonden in het Friese Front en hoe men met de voorwaarden is omgegaan.
  - b. RWS zal monitoren hoeveel vaarbewegingen plaatsvinden in het Friese Front en of dit minder is van juli t/m oktober vanaf het inwerking treden van het beheerplan.
  - c. Samen met de Kustwacht zal door RWS periodiek geanalyseerd worden hoeveel verontreinigingen zijn waargenomen en of er maatregelen zijn getroffen.
8. Afspraken met Defensie over schietactiviteiten door schepen van de Koninklijke Marine:
  - a. Deze vinden in beginsel niet in de periode juli t/m oktober plaats binnen het Friese Front. Wanneer ze wel in die periode plaatsvinden wordt gekozen voor locaties en schietrichtingen binnen de begrenzingen van de EHD42, waarbij het Friese Front wordt vrijgehouden.
  - b. In overleg met Defensie en de Kustwacht zal door RWS periodiek geanalyseerd worden hoe vaak schietactiviteiten hebben plaatsgevonden in het Friese Front en hoe men met de voorwaarden is omgegaan.
  - c. Aan schietactiviteiten gerelateerde scheepvaartbewegingen worden zo min mogelijk in de periode juli t/m oktober in het Friese Front uitgevoerd.

9. Afspraken met Defensie over het opruimen van explosieven:
  - a. Bij het vernietigen van explosieven moeten mitigerende maatregelen worden genomen om het effect van onderwaterexplosies zoveel mogelijk te beperken.
  - b. De voorschriften van de Koninklijke Marine in de 'Gedragscode Springen van munitie op de Noordzee' en de Bekendmaking 01/18 Groepsoudste KBW en mijnendienst dienen opgevolgd te worden bij het ruimen van munitie op de Noordzee.
  - c. In het kader van de monitoring van onderwatergeluid worden door RWS de ruimingen jaarlijks opgenomen in het (openbare) ICES Impulsive Noise Register.
  - d. In overleg met alle betrokken partijen zal periodiek geanalyseerd worden hoeveel explosieven er op het Friese Front zijn aangetroffen en hoe men hiermee is omgegaan. Hieruit zal blijken of en zo ja welke maatregelen mogelijk zijn om de zeeoet te beschermen.
  - e. Het ruimen van explosieven vindt zo mogelijk buiten het Natura 2000-gebied plaats. Indien het niet mogelijk is dat een explosief wordt verplaatst en het vanwege veiligheidsrisico's toch geruimd moet worden, zal dat zoveel mogelijk buiten de periode juli tot en met oktober plaatsvinden. Defensie zal (in overleg met de Kustwacht) met RWS afstemmen of en op welke voorwaarden dat gebeurt.

10. Afspraken met Defensie over het gebruik van sonar:
  - a. Om verstoring van de zeeoet zo veel mogelijk te beperken wordt in de periode juli tot en met oktober in beginsel vermeden om laag- en midfrequentie sonar of echoapparatuur te gebruiken en wordt geadviseerd de daaraan gerelateerde scheepvaart in het gebied Friese Front te beperken.
  - b. Indien het wel noodzakelijk is om door het gebied Friese Front te varen in deze periode gelden de algemene richtlijnen.
  - c. Het gebruik van laag- en midfrequentie sonar maakt onderdeel uit van de monitoring van onderwatergeluid zoals voor de Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie wordt uitgevoerd. Dit wordt gerapporteerd aan Rijkswaterstaat en opgenomen in het (openbare) ICES Impulsive Noise Register.
  - d. Defensie zal laag- en midfrequentie sonarsystemen uitsluitend in het gebied Friese Front gebruiken uit operationele noodzaak. In de relevante Defensievoorschriften zal worden geborgd dat routinematige oefeningen en testen niet in het gebied Friese Front zullen plaatsvinden en zal tevens een veilige afstand tot het gebied in acht genomen worden.

11. Afspraken over normale bedrijfsvoering mijnbouw
  - a. Vaarbewegingen van werkverkeer naar en van de platforms vinden zoveel mogelijk buiten de periode van juli-oktober plaats.
  - b. Wanneer het toch noodzakelijk is om voor aan- en afvoer van materiaal of voor onderhoud de installaties in het Natura 2000-gebied Friese Front met een schip te bezoeken in de periode juli-oktober, dan wordt gebruik gemaakt van de scheepvaartroute en de route daarbuiten zo kort mogelijk gehouden. Wanneer dit niet mogelijk is, wordt omgevaren om het Natura 2000-gebied Friese Front zo kort mogelijk te doorkruisen. De algemene richtlijnen voor scheepvaart gelden zoals in paragraaf 3.1 beschreven.

- c. Rijkswaterstaat zal voor de normale bedrijfsvoering van mijnbouw monitoren hoeveel vaarbewegingen in relatie tot deze activiteit plaatsvinden in het Natura 2000 gebied Friese Front.

12. Afspraken over onderhoud kabels en leidingen

- a. Onderhoud wordt indien mogelijk/voor zover mogelijk uitgevoerd buiten de ruiperiode van de zeezoet (die valt in de maanden juli tot en met oktober). Deze voorwaarde zal in toekomstige Wnb-vergunningen worden opgenomen. Na afloop wordt een melding en een korte evaluatie toegezonden aan het bevoegd gezag Wnb (het ministerie van LNV) en aan Rijkswaterstaat als beheerder van het gebied.
- b. Spoedreparaties kunnen in de ruiperiode worden uitgevoerd, waarbij de schepen de algemene richtlijnen opvolgen.
- c. Voor kabels en leidingen die zijn geplaatst zonder een Wnb-vergunning geldt dat bij onderhoud de voorwaarden die in een reguliere Wnb-vergunning staan opgevolgd moeten worden (inclusief bovenstaande voorwaarden).

13. Afspraken over regulier onderzoek en monitoring

- a. Voordat gestart wordt met een nieuw onderzoek, dient contact te worden opgenomen met het bevoegd gezag op grond van de Wnb (het ministerie van LNV) en de Kustwacht om vast te laten stellen of de activiteit onder reguliere monitoring en onderzoek valt of onder projectmatige monitoring en onderzoek. Projectmatige monitoring en onderzoek is vergunningplichtig.
- b. Geen onderzoek en monitoring in de periode juli tot en met oktober, tenzij het vanuit operationeel of biologisch (bijv. seizoensgebonden) oogpunt of veiligheid noodzakelijk is. Deze voorwaarde geldt ook voor monitoring en onderzoek gericht op de zeezoet. In gevallen van operationele of biologische noodzaak of veiligheid gelden de algemene richtlijnen. Dit wordt in de vergunning-voorwaarden opgenomen.
- c. Er mag geen afval en dergelijke worden achtergelaten in het gebied. Onderzoeksmaterialen dienen na afloop van het onderzoek weer verwijderd te worden. Bij het onderzoek worden geen materialen gebruikt die een verontreinigend effect hebben op de omgeving.
- d. Gebruik van geluidsproducerende apparatuur, anders dan voor communicatiedoeleinden en de veiligheid, is niet toegestaan in de periode juli tot en met oktober.

14. Afspraken over markeringen

- a. Controle en onderhoud wordt uitgevoerd buiten de ruiperiode van zeezoet, die valt in de maanden juli tot en met oktober. Dit wordt in de markeringsplanning opgenomen. (Spoed)reparaties mogen binnen deze periode uitgevoerd worden en worden gemeld bij het ministerie van LNV.
- b. Er mag geen afval worden achtergelaten in het gebied en er mogen geen materialen gebruikt worden die een verontreinigend effect hebben op de omgeving.
- c. Indien het wel noodzakelijk is om door het gebied Friese Front te varen in deze periode gelden de algemene richtlijnen.

15. Afspraken over rampenbestrijding en incidenten aanpak

- a. De Kustwacht dient een 'incident', waarbij sprake is van een oppervlakteverontreiniging, te melden bij het bevoegd gezag Wnb (ministerie van LNV).
- b. Bij het signaleren van een verontreiniging in of in de buurt van het gebied Friese Front, die niet in aanmerking komt om opgeruimd te worden volgens huidige protocollen, zal in de periode juli t/m oktober (in het belang van de zeekoet) een aanvullende analyse uitgevoerd worden om te bepalen hoe om te gaan met de verontreiniging. Uit deze analyse zal blijken of en zo ja welke maatregelen mogelijk zijn om de zeekoet te beschermen.
- c. Bij het bepalen van de methodiek voor het opruimen van de verontreiniging wordt rekening gehouden met de zeekoet om verstoring of verdere schade aan het venekleed te voorkomen.

4.4 Uitvoering en verantwoordelijkheden

Voor toezicht en handhaving zijn de bevoegde gezagen voor de vergunningverlening verantwoordelijk. Dit zijn het ministerie van LNV en het ministerie van IenW/Rijkswaterstaat. De Kustwacht en NVWA voeren handhavingstaken in opdracht van de ministeries uit op de Noordzee.

De verdeling van de verantwoordelijkheden is als volgt:

- RWS is bevoegd gezag o.b.v. de Waterwet, is beheerder op de Noordzee en heeft daarmee de taak om de activiteiten op de Noordzee te monitoren en vast te leggen.
- Het bevoegd gezag (Ministerie van LNV) is verantwoordelijk voor een adequate opzet en uitvoering van vergunningverlening en bijbehorende handhaving in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn.
- De Kustwacht voert in opdracht van LNV en andere ministeries de benodigde handhavingstaken uit.
- De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) is de opsporings- en controledienst van het Ministerie van LNV. De NVWA houdt toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving bij bedrijven op velerlei gebied. In dit verband zijn met name visserij en natuur relevant.
- De NVWA is handhavend in samenwerking met de Kustwacht. De NVWA rapporteert aan LNV.

De beleidsmatige aansturing van de Kustwacht ligt bij de Permanente Contactgroep Handhaving Noordzee (PKHN) onder voorzitterschap van het Openbaar Ministerie. Het periodieke handhavingplan voor Doggersbank, Klaverbank en Friese Front wordt met de Kustwacht afgestemd.

5 Communicatie

Het doel van de communicatie in alle drie de Natura 2000-gebieden is om een bijdrage te leveren aan een soepele en efficiënte uitvoering van de beheerplannen, zodat de instandhoudings- en verbeterdoelstellingen gemakkelijker kunnen worden gerealiseerd. Communicatie is een middel om gebruikers van de gebieden te informeren over de natuurwaarden en de manier waarop zij kunnen bijdragen aan het behoud hiervan.

Voor Doggersbank, Friese Front en Klaverbank is een kernboodschap opgesteld die gebruikt kan worden voor en door de verschillende doelgroepen. Hierin wordt gebruik gemaakt van de unieke kenmerken van de drie gebieden, die tezamen het grootste natuurgebied van Nederland vormen, maar ook veelal verborgen zijn onder het wateroppervlak. Het is daarom van belang dat die unieke kenmerken in de uitvoering van de communicatie zichtbaar worden gemaakt, door gebruik te maken van beelden en relevante informatie over de gebieden. Ook wordt zorgvuldige aandacht geschonken aan het relatiebeheer en het bedienen van de verschillende doelgroepen met berichtgeving op maat via bestaande én nieuwe kanalen.

5.1 Uitgangspunten

Voor de uitvoering van de communicatie over de drie beheerplannen is een aantal strategische uitgangspunten geformuleerd:

1. **De overheid komt met één boodschap:** Communicatie geschiedt vanuit een gezamenlijk afzenderschap van de bevoegde gezagen.
2. **Integrale communicatie over natuur:** Communicatie over de gebieden kan in sommige gevallen gecombineerd worden met communicatie over de overige Natura 2000-gebieden (Bruine Bank, Noordzeekustzone, Voordelta en Vlake van de Raan) en KRM-gebieden (Centrale Oestergronden, Borkumse Stenen, Friese Front) op de Noordzee.
3. **Gebruik maken van bestaande kanalen:** Er wordt ingezet op informatie op maat die via de verschillende gebruikers en door belangengroepen kan worden gedeeld met de achterban via hun eigen kanalen. Hiervoor verstrekt Rijkswaterstaat breed deelbare informatie waar iedere doelgroep zelf de relevante informatie uit kan benutten. Daarom wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande communicatiemiddelen en -activiteiten.
4. **Handhaving en communicatie trekken gezamenlijk op:** Handhaving in het gebied zal nodig zijn, maar niet alle maatregelen die zijn opgesteld voor de gebieden zijn wettelijk afdwingbaar. Toezicht en handhaving heeft bij die maatregelen een informerende rol en draagt bij aan de bewustwording en het draagvlak voor de maatregelen. Communicatie en toezicht gaan hierbij hand in hand en een goede afstemming is essentieel.

5.2 Afspraken

In het communicatieplan is een uitgebreide toelichting opgenomen van de bovenstaande uitgangspunten en de hieronder genoemde communicatiemiddelen. De belangrijkste afspraken zijn:

1. Diverse communicatiemiddelen worden ingezet voor de uitvoering van de communicatie over de drie gebieden, waaronder de Natura 2000-website en websites van partners, artikelen in vakbladen, berichten aan zeevarenden via de dienst hydrografie en een (digitale) folder.
2. Omdat de drie Natura 2000-gebieden ook door gebruikers uit de buurlanden worden gebruikt is ook internationale communicatie onderdeel van de communicatiestrategie.
3. Jaarlijks wordt een communicatiekalender opgesteld die de activiteiten voor alle drie de Natura 2000-gebieden in beeld brengt. Hierin staan projectmijlpalen en nieuws, zoals gebeurtenissen die te maken hebben met bijvoorbeeld de seizoenen en natuur, maatschappelijke onderwerpen en actualiteiten van 'buiten' die communicatiekansen opleveren. Deze communicatiekalender geeft inzicht in de thema's van de te plaatsen berichten. Ook geeft de communicatiekalender inzicht in welke kanalen er ingezet worden. De communicatieadviseur is verantwoordelijk voor het actueel houden van de kalender, hierbij geholpen door de leden van het projectteam en door bijdragen van andere partijen.

5.3 Uitvoering en verantwoordelijkheden

Communicatie is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de bevoegde gezagen. Dat zijn voor dit beheerplan de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en Defensie. De regie over de communicatie ligt bij Rijkswaterstaat. Vanuit die rol spreekt Rijkswaterstaat andere partijen aan op de communicatie die voor de uitvoering van het beheerplan relevant is en faciliteert waar mogelijk.

Rijkswaterstaat is als voortouwnemer voor het opstellen van de beheerplannen de opdrachtgever voor de ontwikkeling van communicatiemiddelen en voor het uitvoeren van communicatieactiviteiten. Door Rijkswaterstaat wordt een communicatieadviseur aangesteld die als taak krijgt om de uitvoering van de communicatie voor deze gebieden te verzorgen.

Het ministerie van LNV is als bevoegd gezag voor natuurwetgeving verantwoordelijk voor de handhaving op basis van de Natuurbeschermingswet in de gebieden (zie toezicht en handhaving). Dit staat beschreven in het toezicht- en handavingsplan voor de Doggersbank, Klaverbank en het Friese Front. De handhavende organisaties worden betrokken in de uitvoering van de communicatie. Het ministerie van Defensie is bevoegd gezag voor die delen van de beheerplannen die over de militaire oefengebieden gaan. Zij heeft in de communicatie vooral een rol als gebruiker van de gebieden.

6 Middelen

6.1 Uitgangspunten

In dit hoofdstuk staan de middelen centraal die nodig zijn voor een adequate uitvoering van het Natura 2000-beheer van de drie gebieden. In Tabel 1 is de verdeling van de (extra) kosten tussen de betrokken partijen voor verschillende aspecten samengevat.

Tabel 2 Overzicht van verdeling van (extra) kosten tussen de betrokken partijen gedurende de uitvoeringsperiode 2022-2028

Onderdeel	RWS	LNV	Defensie	Kustwacht	NVWA
Monitoring van instandhoudingsdoelstellingen		X			
Monitoring van activiteiten en mitigerende maatregelen	x		x	x	x
Aanvullend onderzoek en kennisleemtes	x	X			
Communicatiemiddelen	x				
Toezicht en handhaving van vaarbewegingen	x			x	x
Toezicht en handhaving van visserij		X		x	x
Algehele coördinatie en evaluatie beheerplan	x				

6.2 Algemeen

Bij het ontbreken van fysieke instandhoudingsmaatregelen zijn hiervoor geen middelen gereserveerd. Voor de uitvoering van het beheerplan houdt Rijkswaterstaat wel rekening met eenmalige kosten voor de mid-term review van de beheerplannen (€ 80.000) en één eindevaluatie van de beheerplannen (€200.000). Er wordt voorzien dat, evenals het opstellen van deze beheerplannen, de evaluatie van de drie beheerplannen ook gezamenlijk kan worden uitgevoerd. Dit is efficiënter dan de plannen ieder afzonderlijk te evalueren. De dekking voor deze kosten wordt opgenomen binnen de begroting van Rijkswaterstaat. Het extra benodigde budget betreft dus alleen aanvullende uitvoeringskosten bovenop de reguliere uitvoeringstaken van de beheerders van Doggersbank, Klaverbank en Friese Front.

In de eerste uitvoeringsperiode van de Natura 2000-beheerplannen EEZ is opgenomen dat er extra budget nodig is voor specifieke natuur- en effectmonitoring en onderzoek. Er is een inschatting gemaakt van de totale kosten en het benodigde extra budget wordt nog nader uitgewerkt.

6.3 Monitoring

Monitoring van instandhoudingsdoelstellingen, activiteiten en mitigerende maatregelen is een gedeelde verantwoordelijkheid van de ministeries van LNV en IenW (RWS). Daarmee worden de kosten ook verdeeld over de verantwoordelijke ministeries.

Aangezien de uitvoering van de monitoring grotendeels aansluit bij bestaande meetnetten, zijn de kosten hiervoor al voorzien. Aanvullend op de monitoring van instandhoudingsdoelen wordt eerst gestart met een aantal bureaustudies.

Voor de monitoring van activiteiten is er een aantal aanvullingen nodig ten opzichte van de huidige monitoring, zoals een halfjaarlijkse melding van onderhoud aan kabels en leidingen en een (bureau)studie naar scheepvaartbewegingen en zeeoetverspreiding. In het vervolg op deze studies is er aanvullend onderzoek voorzien. Dit dient echter eerst te worden uitgewerkt in een onderzoeksplan, waarna de kosten verder inzichtelijk worden gemaakt.

Voor het aanvullende onderzoek wordt er zoveel mogelijk aangesloten bij onderzoeksprogramma's zoals het Wind op Zee Ecologisch Programma (Wozep), het Programma Monitoring Onderzoek Natuurversterking en Soortenbescherming (MONS). In het MONS wordt gewerkt aan het vullen van kennisleemtes met betrekking tot de draagkracht van het Noordzee ecosysteem.

Daarnaast wordt er ook gekeken naar financiering bij investeringspakket Wind op Zee (WOZ) routekaart 2030 onder Maatregelen natuurversterking en soortenbescherming (incl. onderzoek) (LNV) en Programma Natuur. Er is tevens een voorstel ingediend voor financiering vanuit Klimaatfonds.

Bovenop de beschreven monitoring en onderzoek in de beheerplannen en uitvoeringsplannen is er ter ondersteuning van de mogelijk aanvullende gebiedsbeschermende maatregelen aanvullend onderzoek nodig. Resultaten uit dit onderzoek ondersteunen onder andere ook de voorbereiding van het internationale overleg en de onderbouwing van visserij maatregelen. De aanvullende onderzoeksvragen worden ingebracht in het in ontwikkeling zijnde MONS-programma. De bijkomende kosten zoals benoemd in dit uitvoeringsplan worden nader uitgewerkt in het eerste jaar van de uitvoeringsperiode van het beheerplannen

6.4 Toezicht en Handhaving

De taken die nodig zijn voor toezicht en handhaving voor de Doggersbank, Klaverbank en het Friese Front maken deel uit van de reguliere taken van de bevoegde gezagen. Er zijn hierdoor geen kosten voorzien in termen van middelen voor het uitvoeren van de handhavingstaken voor de drie Natura 2000 gebieden..

In het geval dat een incident met een oppervlakte- (olie)verontreiniging zich voordoet in de gevoelige periode van de zeeoet in het natura 2000 gebied Friese Front en dit leidt tot een extra inspanning van de Kustwacht, dan zullen hier extra kosten bij gepaard gaan. Deze incidentele aanvullende kosten zijn niet vooraf te voorspellen.

6.5 Communicatie

Omdat zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande middelen en kanalen zijn de kosten voor extra communicatie activiteiten beperkt. De uitvoering van activiteiten die nodig zijn voor communicatie over Doggersbank, Klaverbank en het Friese Front maken deel uit van de reguliere taken van de bevoegde gezagen.

Het benodigde budget omvataanvullende uitvoeringskosten, zoals de inzet van een communicatieadviseur, bovenop de reguliere uitvoeringstaken van de bevoegde gezagen. Afstemming over de verdeling van de extra kosten wordt voorzien vóór de definitieve vaststelling van het beheerplan.